

16

අල්-ඉජ්නිහාද්

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ... ﴾

“ විශ්වාසවන්තයින්! අල්ලාහ්ට කීකරු වනු. තව ද රසූල් (ධර්ම දූත) වරයාට ද නුඹලා අතරින් බලතල පවරා ඇති අයට ද කීකරු වනු. ඉක්බිති යමක් පිළිබඳ ව යම් මතභේදයක් නුඹලා අතර පැන නැගුණහොත්, එය (ආරවුල) අල්ලාහ් සහ රසූල් (ධර්ම දූත) වරයා වෙත යොමු කරනු...” (4 අන් නිසා : 59)

ඉස්ලාම්‍ය මූලාශ්‍රය මූලික මූලාශ්‍රය යනුවෙන් ද සහාය මූලාශ්‍රය යනුවෙන් ද වර්ග දෙකකට බෙදේ. අල් කුර්ආනය සහ සුන්නාත්ව මූලික මූලාශ්‍රය වශයෙන් ගෙන එම දෙක පදනම් කර ගෙන ඉජ්නිහාද් මගින් ලබා ගන්නා මූලාශ්‍රවලට සහාය මූලාශ්‍රය යැයි ද පවසනු ලැබේ. මෙවැනි සහාය මූලාශ්‍රය ලබා ගැනීමට ඉජ්නිහාද් යන ක්‍රියාවලියට අවශ්‍ය වේ.

ඉජ්නිහාද් යන පදය “ඡහද” යන ප්‍රකෘතියෙන් ඡනිත වූවකි. මෙහි අදහස “උත්සාහ කිරීම” නම් වේ. අලුත් ගැටලුවක් මතු වී එයට විසඳුම් අල් කුර්ආනය හෝ සුන්නාව මගින් සෘජු ව ලබා දී නොමැති වූ කල අල් කුර්ආනය හා සුන්නාව පිළිබඳ ගැඹුරු දැනුමක් ඇති උගතුන් ඒ මූලාශ්‍රය දෙක මූලික කොට ගනිමින් කරන සොයා ගැනීම නැතහොත් උත්සාහය ඉජ්නිහාද් වේ. එම උත්සාහයේ නිරත වන්නන් “මුජ්නහීද්” වරුන් නම් වෙති.

“ඉස්ලාමයේ මූලික මූලාශ්‍රවල ගැඹුරු අරුත් දෙන ජර්ආවේ ඇතුළත් ප්‍රායෝගික ගැටලුවලට විසඳුම් සෙවීමට හිතවේදියකු තම කුසලතාව ප්‍රයෝජනයට ගැනීම ඉජ්නිහාද් වන” බව ඉමාම් ෂවිකාහි තුමා නිර්වචනය කර ඇත.

නබ් සල්ලේලාහු අලෙහිවසල්ලම් තුමාණන් ජීවතුන් අතර සිටි සමයේ එතුමාණන්ගේ සමාජයේ නවක ගැටලු මතු විය. බොහෝ අවස්ථාවල ගැටලුවලට අදාළ විසඳුම අල්ලාහ් වහි මඟින් දැනුම්වත් කළේ ය. සමහර විට වහි ප්‍රමාද වේ. එවිට නබ් සල්ලේලාහු අලෙහිවසල්ලම් තුමාණෝ ඉජ්තිහාද් මගින් විසඳුම් ලබා දී ඇත්තාහ.

මුආද් ඉබ්නු ජබල් රළියල්ලාහු අන්හු තුමාණන් යේමන් දේශයේ ආණ්ඩුකාරවරයා වශයෙන් පත්කර යැවූ විට “ඔබ වෙත යම් අලුත් ගැටලු ඉදිරිපත් කරනු ලැබුයේ නම් කෙසේ පිළිතුරු දෙන්නෙහි දැයි විමසුහ.” එවිට එතුමා “ අල්ලාහ්ගේ කලාමයේ වන අල්කුර්ආනයේ පවසා ඇති ආකාරයට විසඳුම් ලබා දෙමි” යැයි පැවසුහ. “ එහි දක්නට නොලැබුණේ නම්?” යැයි ප්‍රශ්නයක් නැගූ කල, “ අල්ලාහ්ගේ දූතයන්ගේ ආදර්ශ මගින් ලබා ගනිමි” යැයි පැවසුහ “ එයින් ද විසඳුම් නොලැබුණේ නම්?” යැයි විමසූ විට “ ඒ දෙක මූලික කරගෙන ඉජ්තිහාද් කර විසඳුම් ලබා දෙමි.” යැයි පැවසුහ, එවිට” අල්ලාහ්ගේ දූතයාගේ දූතයාට මෙවැනි විසඳුමකට පණ පෙවූ අල්ලාහ්ට ම ය, සියලු ප්‍රශංසා” යැයි නබ් සල්ලේලාහු අලෙහිවසල්ලම් තුමාණෝ සුභ පැතුහ.

මේ හැර සහාබාවරුන්හට ඉජ්තිහාද් කිරීමට වෙනත් අවස්ථා ද නබ් සල්ලේලාහු අලෙහිවසල්ලම් තුමාණන් විසින් ඇති කර පුහුණුව ලබා දී ඇති බවට විවිධ සාධක ඇත.

“විස්වාසවන්තයින්! අල්ලාහ්ට කීකරුවනු, තව ද රසුල්වරයාට ද උලුල් අස්මීට ද කීකරුවනු! ඉක්බිති යමක් පිළිබඳ යම් මතභේදයක් නුඹලා අතර පැන නැගුණහොත් නුඹලා අල්ලාහ් සහ රසුල්වරයා වෙත යොමු කරනු.”(4 අන් නිසා :59)

ඉහත අල් කුර්ආන් වැකියේ සඳහන් “උලුල් අම්ර්” යැයි පැවසෙන්නන් මුජ්තහිද්වරුන් වෙති යි, යයි බොහෝ මුඛස්සිරිත්වරු පැහැදිලි කරති.

මෙම මුජ්තහිද්වරුන් මුස්ලිම්වරුන් වශයෙන් ද, තියුණු දැනුමක් ඇත්තවුන් ලෙස ද, අරාබි භාෂාවේ නිපුණයින් ලෙස ද, අල් කුර්ආන් හා සුන්නා පිළිබඳ ගැඹුරු දැනුමක් ඇත්තවුන් ලෙස ද ඒ දෙක හා සම්බන්ධ වූ සෙසු කලාවන්හි නිපුණයන් ලෙස ද ඔවුන්ට පෙර සිටි මුජ්තහිද්වරුන්ගේ ඉජ්තිහාද් පිළිබඳ පැහැදීමක් ඇත්තවුන් ලෙස ද සොයා ගැනීම සඳහා මතු වූ ගැටලුව පිළිබඳ පැහැදීමක් ඇත්තවුන් ලෙස ද මනා හැසිරීමකින් සිටීම යනාදි සුදුසුකම් ලබා තිබිය යුතු ය.

“මුජ්තහිද් වරයකු ඉජ්තිහාද් කර ඔහුගේ තීන්දුව නිවැරදි වූණි නම් ඔහුට පිං දෙකක් හිමි වේ, ඉජ්තිහාද් කරන ලද ඔහුගේ තීන්දුව වැරදි වූණි නම් ඔහුට එක් පිනක් හිමි වේ.” (බුහාරි) යැයි නබ් සල්ලේලාහු අලෙහි වසල්ලම් තුමාණන් පෙන්නුම් කර ඇති ආකාරයට, සුදුසුකම් ඇති අය ඉජ්තිහාද් කර ඉස්ලාමීය චිත්තනය ප්‍රගුණ කිරීමට අදාළ ලියකියවිලි සකස් කළ යුතු ය, යන්න, වගකීමක් ව පවතියි.

පාඩමේ අකුළුන් වඳෙගත් අරාබි වචන

﴿ اَلْاِحْتِهَادُ ﴾ ﴿ جِهَدَ ﴾ ﴿ الْمُجْتِهِدُ ﴾ ﴿ اَوْلَى الْاَمْرِ ﴾

අභ්‍යාසය

1. ඉජ්තිහාද් යන වදනේ අදහස නිර්වචනය කරන්න.
2. “නබි සල්ලේලාහු අලෛහිවසල්ලම් තුමාණෝ ඉජ්තිහාද් කිරීමට අනුමැතිය දී ඇත්තාහ.” යන්නට අදාළ සාධක සොයා ලියන්න.
3. මුජ්තහිද් වරු සතුව තිබිය යුතු සුදුසුකම් වගුගත කරන්න.